

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 OSLO

FINANSDEPARTEMENTET	
13. JUN. 2003,	
Saksnr.	021824-107
Arkivnr.	

Ref.: 02/824 FM HD

JFH/IL

12. juni 2003

FORSKRIFT OM TILTAK MOT HVITVASKING AV UTBYTTE

Vi viser til departementets brev av 11. april 2003 med utkast til ny forskrift om legitimasjonskontroll og tiltak mot hvitvasking av utbytte. Forslaget er avgitt samtidig som Ot.prp. nr. 72 (2002 – 2003) ble overlevert Stortinget og det er trolig forutsatt at forskriftene skal tre i kraft samtidig som loven. Det tas forbehold om justeringer av forslaget dersom lovforslaget blir endret i Stortinget.

Siden mange av våre medlemmer er finansinstitusjoner med lite innlån fra publikum og med svært begrenset filial-/ekspedisjonsnett, så er det reglene omkring personlig oppmøte og formell legitimasjonskontroll som har størst fokus. Vi har merket oss at lovforslaget, slik det er fremlagt, går lenger enn det som følger av EU's annet hvitvaskingsdirektiv, men har dog en noe mer praktisk tilnærming enn det forslag som ble lagt frem av arbeidsgruppen. Regelverket vil likevel fortsatt innebære en klar favorisering av større etablerte aktører med et landsdekkende filialnett. Slikt sett vil det være konkurranseridende og utgjøre et etableringshinder for nye aktører.

Regelverket vil totalt sett medføre mer omstendelige prosedyrer til ulempe for kundene og økte kostnader for finansforetakene. Myndighetene må derfor kontinuerlig være oppmerksomme på mulige konkurransevriddinger som kan oppstå i markedet som følge av forskjellig etterlevelse av det som er ment å være et felles regelverk på europeisk nivå.

Særsilt vil vi bemerke at vi ser det som svært viktig at det snarest mulig legges til rette for og åpnes opp for muligheter til elektronisk legitimasjon.

Til et utvalg av paragrafer har vi følgende bemerkninger:

§ 2 – Rapporteringspliktige

Forskriften følger i stor grad lovens oppramsing av rapporteringspliktige, dog med noen unntak. Vi synes oppsplittingen i to grupper der noen er generelt rapporteringspliktige, mens noen kun er rapporteringspliktige i "deres virke" (ikke "yrke" som i loven) bidrar mer til å

forvirre enn til å virke oppklarende. Departementet bør vurdere om denne delingen er nødvendig og hva som eventuelt er hensikten.

Etter 3. ledd vil forskriften generelt bli anvendelig for foretak og personer som utfører tjenester for finansforetaket. Dette vil gjelde ansatte og foretak i eget konsern i den grad de ikke selv direkte er omfattet av forskriften, men også andre virksomheter eller personer utenfor selskapet/konsernet som bistår ved distribusjon av finansforetakets låneprodukter. Dette kan gjelde en bilforhandler som har avtale med en eller flere finansforetak om levering av finansieringsløsninger for bilforhandlerens kunder eller kredittkortselskaper som selger sine kortordninger gjennom forhandlere av kapitalvarer. I slike tilfelle er det normalt og hensiktsmessig at den som har kundekontakten forestår den konkrete identitetskontroll.

Selve distribusjonsløsningen kan variere, men det er forholdsvis gjennomgående at butikkleddet mottar en godtgjørelse for distribusjonen som dekker arbeidet med etablering av lånekontrakten. Vi forstår imidlertid forskriften slik at om butikkleddet tar seg betalt for tjenesten eller ikke, er likegyldig i forhold til forskriften. Distribusjonsleddet omfattes uansett av forskriften i sin helhet. Vi går imidlertid ut i fra at dette kun gjelder i forhold til personen/foretakets oppgave i å gjennomføre selve legitimasjonskontrollen. Vi ser liten hensikt i at butikkleddet underlegges både hvitvaskingslov og forskrifter i sin helhet når det gjelder den alminnelige virksomhet som drives i butikken. Dette bør presiseres så misforståelser unngås.

Vi forstår videre forskriften slik at når butikkleddet etablerer kundeforholdet for finansforetaket, så blir de selv direkte ansvarlige for at lovens og forskriftens bestemmelser overholdes. Det vil si at de skal kontrollere legitimasjonsdokumentene slik loven krever og registrere opplysningene, de skal rapportere mistenkelige transaksjoner og foreta opplæring av de ansatte etter § 17. Finansforetaket må således kunne legge til grunn at dette følges opp og gjøres på riktig måte. I praksis vil det være umulig for finansforetaket og følge dette detaljert opp i forhold til distribusjonsleddet.

Siden det er nytt i forhold til tidligere at også de som utfører tjenester på vegne av finansforetak selv blir fullt rapporteringspliktige, savner vi en nærmere presisering og klargjøring av regelverket.

§ 4 – krav til legitimasjonsdokumentene

Her er det veldig viktig at det åpnes for alternativer til skriftlig legitimasjon. Paragrafen bør derfor deles i to – en som gjelder generelle krav og en som gjelder særkrav til skriftlig legitimasjon. Foto og navnetrekk vil neppe eksistere i en elektronisk versjon.

I annet ledd er "bekreftet kopi" satt opp som et alternativ til "fremleggelse i original". Vi er usikre på hvordan og i hvilke sammenhenger departementet har tenkt seg at bekreftet kopi skal kunne anvendes som legitimasjonsdokument. Så lenge det kreves personlig fremmøte, vil de færreste akseptere at legitimasjonsdokumentet fremlegges i noe annet enn original. Vår erfaring er bekreftet kopi oppfattes som noe som kan sendes gjennom post der personlig oppmøte av ulike grunner er umulig – jf departementets kommentarer til § 7 3. ledd. .

I kommentarene hevdes det at 8. ledd er en videreføring av gjeldende forskrifts § 3 siste ledd. Vi kan ikke se at dette er tilfelle. Bestemmelsen synes å være en sammenfatning av de to siste leddene i gjeldende § 3 iblandet noe nytt. Slik som forslaget er formulert, er det

åpenbart behov for nærmere retningslinjer. Kravet om legitimasjonskontroll av et hvilket som helst medlem av organisasjonen uten at vedkommende for øvrig har noen tilknytning til låneopptaket, virker pussig. Vi er dessuten i tvil om Kredittilsynets kompetanse til å gi retningslinjer som omfatter alle rapporteringspliktige.

§ 5 – plikt til å registrere opplysninger

I 1. ledd pkt. 2 bør personnummer rettes til fødselsnummer.

Vi forstår det slik at statsborgerskap normalt ikke skal registreres med mindre vedkommende har flere statsborgerskap. Dette må forutsette at foretaket av en eller annen grunn blir oppmerksomme på dette. Normalt vil dette ikke være synbart eller kontrollerbart hos foretaket. Bestemmelsen må ta høyde for dette.

§ 6 – unntak fra plikten til å kreve legitimasjon

Prinsipalt mener vi at det bør gjelde et generelt unntak for kredittkort uten innskuddsmulighet samt mindre forbrukslån (inntil kr. 100.000) på lik linje og med samme vilkår som i nevnt i pkt c. Subsidiært kan vi ikke helt se begrunnelsen for å unnta e-pengeforetak fra kravet til legitimasjon. Den begrunnelse som er anført gjelder en rekke av våre medlemmer.

§ 7 – gjennomføring av legitimasjonskontroll

Hovedregelen i 1. ledd er at fremmøte skal skje ved kundens personlige fremmøte hos den rapporteringspliktige. Dette må også gjelde virksomheter som bistår finansforetaket ved distribusjon av tjenesten og som dermed blir rapporteringspliktige etter § 2, 3. ledd. Formuleringen i § 7, 3. ledd kan dermed være egnet til misforståelse siden den henviser kun til § 2, 1. ledd. Ved salg av finansielle produkter gjennom forhandlerleddet er det på ingen måte naturlig å involvere noen av de institusjoner som er nevnt i § 2, 1. ledd i etableringen av kundeforholdet.

Vi forstår 3. ledd slik at den regulerer såkalte direktelån – det vil si kundeforhold som etableres direkte mot finansinstitusjonen. I slike tilfelle kan legitimasjonskontrollen utkontrakteres etter 3. ledd, men også etter 5. ledd dersom personlig oppmøte er til vesentlig ulempe for kunden eller dersom det av hensyn til kundeforholdet eller gjennomføring av transaksjonen ikke vil være praktisk gjennomførbart. I så fall kan legitimasjonskontrollen utkontrakteres til hvem som helst så fremt kontrollen blir betryggende.

Vi foreslår at formuleringen i 3. ledd "som nevnt i § 2 første ledd" fjernes slik at den viser til alle rapporteringspliktige. Vi viser for øvrig til det som er kommentert til forslagets § 2 foran.

§§ 9 og 10 – Plikt til å oppbevare opplysninger

Generelt vil vi bemerke at de ulike krav til oppbevaring og sletting som fremgår av lovverket, er vanskelig å forholde seg til for så teknologibaserte virksomheter som finansforetak. Hvordan de ulike opplysninger skal kategoriseres er ikke alltid like enkelt. En større samordning av de ulike pålegg gitt i forskjellige lover og forskrifter hadde vært ønskelig og kostnadsbesparende.

Til § 9, 1. ledd vil vi bemerke at lovens § 8, 3. ledd gir den rapporteringspliktige ett år på seg til å slette opplysningene. Det samme bør fremgå av forskriften.

Vennlig hilsen

FINANSIERINGSSKAPENES FORENING

Jan Fr. Haraldsen

Direktør